

Osavuositarkastus 1/2026
3019/00.01.03.00/2026

Aluehallitus 28.04.2026

Lisätiedot

Talousjohtaja Ismo Rouvinen
ismo.rouvinen@siunsote.fi
Puh. 013 330 4506

Päätösehdotus

Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi:

Aluehallitus päättää merkitä osavuositarkastuksen 1/2026 tiedokseen ja saattaa sen edelleen aluevaltuustolle ja tarkastuslautakunnalle tiedoksi.

Päätös

Selostus

Hyvinvointialueella on valmisteltu tammi-maaliskuun tietojen perusteella 1. osavuositarkastus kuluvalta vuodelta. Aluehallituksen hyväksymän talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti toiminnan ja talouden toteutumista käsitellään kuukausittain johtoryhmässä ja aluehallituksessa. Lisäksi taloudesta ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuositarkastuksilla aluevaltuustolle, aluehallitukselle ja tarkastuslautakunnalle. Osavuositarkastuksia tehdään kolme kertaa vuodessa: tammi-maaliskuun, tammi-kesäkuun ja tammi-syyskuun tiedoilla. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös, joka kattaa koko vuoden seurannan. Talouden toteutumista on arvioitava kokonaisuutena ja aluehallitukselle laaditaan tulosennuste sekä katsaus strategisten mittareiden ja tuottavuusohjelman toteumasta kuukausiraportoinnin yhteydessä.

Kuluvan vuoden talousarvio on laadittu alijäämien kattaminen huomioiden 17 milj. euroa ylijäämäiseksi. Talousarvio sisältää tuottavuusohjelman, jossa kohdennetaan lähes 9 milj. euron lisäpanostus lakisääteisten palvelujen turvaamiseen ja toimeenpannaan 20 milj. euron säästötoimenpiteet. Näissä onnistuminen edellyttää muutosjohtamista ja rakenteellisia uudistuksia tuottavuuden parantamiseksi.

Hyvinvointialueen tavoitteet ja niiden toteutumisen seurannassa käytettävät strategiset mittarit on johdettu palvelustrategian keskeisistä päämääristä. Strategisiin mittareihin tehdään tarvittavat muutokset vuoden 2027 alusta alkaen, kun aluevaltuusto on hyväksynyt päivitetyn hyvinvointialuestrategian vuosille 2027–2030.

1) Tavoitteenamme on, että toimintamme on asiakaslähtöistä ja laadukasta. Asiakaskokemusta mitataan NPS-suosittelemuindeksin avulla kaikilla palvelutuotannon toimialueilla. Organisaatiotasoisesti tavoitetasoksi on asetettu, että $NPS \geq 75$. Asiakaskokemuksen koko organisaation tunnusluku maaliskuussa oli 73,1, eli tulos on hieman alle tavoitteen.

2) Tavoitteenamme on järjestää asukkaillemme heidän tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja lakisääteisissä ajoissa. Palvelujen saatavuutta arvioidaan "liikennevalomallin" avulla: punainen $< 90\%$, keltainen $90 \leq x < 100\%$ ja vihreä 100% palveluista toteutuu lakisääteisessä ajassa. Tätä mittaria on mahdollista tarkastella kuukausittain. Hyvinvointialueetasolla toimialueiden mittareiden keskiarvo oli maaliskuun lopussa 91,0 %, joka on tavoitteen alapuolella. Talousarvion sisällytettyjen lisäpanostusten avulla palvelujen lakisääteisyys on parantunut edelliskuukaudesta 3,4 prosenttiyksikköä.

3) Tavoitteenamme on, että hyvinvointialueella on riittävä, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Vuoden 2026 tavoitteena on, että henkilöstön lähtövaihtuvuus on enintään 6 %. Tätä mittaria on mahdollista tarkastella kuukausittain. Maaliskuun lopussa lähtövaihtuvuus oli 3,4 %, joten toteuma on tavoitteessa.

4) Tavoitteenamme on, että toimintamme on taloudellisesti kestäväällä pohjalla. Hyvinvointialueen rahoitusmallissa vuosikate on tunnusluku, jonka perusteella tulevien vuosien lainanottovaltuudet määritellään. Vuoden 2026 tavoitteena on, että vuosikate on vähintään 37,9 milj. euroa. Hyvinvointialueetasolla tavoitteen toteutumista seurataan tilikauden tulosenusteen perusteella kuukausittain. Maaliskuun taloustietojen perusteella vuosikate olisi asettumassa noin 25,4 milj. euron tasolle, joten taloustavoite ei olisi toteutumassa.

5) Tavoitteenamme on, että olemme luotettava organisaatio asiakkaillemme ja työntekijöillemme. Työntekijäkokemusta mitataan eNPS suosittelemuindeksin avulla. Tavoitearvoksi vuodelle 2026 on asetettu luku 20, joka määräytyy hyvinvointialueiden kansallisten tuloksien perusteella. Tätä mittaria on mahdollista tarkastella kvartaaleittain. Maaliskuussa toteutettiin kuluvan vuoden ensimmäinen työntekijäkokemuksen mittaus, jonka perusteella koko organisaation eNPS-suosittelemuindeksiksi muodostui 3. Ensimmäisen mittauksen tulos ei ole tavoitteen mukainen.

Talousarvion laatimisen lähtökohtana on ollut valtiovarainministeriön 22.9.2025 julkaisema laskelma, jonka mukaan Pohjois-Karjalan laskennallinen rahoitus olisi vuonna 2026 noin 933,7 milj. euroa. Siirtymätasaus kuitenkin pienentää laskennallista rahoitusta noin 55,0 milj. euroa, jolloin vuoden 2026 yleiskatteelliseksi rahoitukseksi muodostui noin 878,7 milj. euroa.

Tulosenusteen arvioidaan kuluvan vuoden lopussa olevan 4,5 milj. euroa ylijäämäinen, mikä olisi noin 12,5 milj. euroa talousarviota huonompi tulos. Kuluvan vuoden valtion rahoitukseen tuli joulukuussa 2025 n. 2 milj. euron

lisäys, koska iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen keventäminen teknologian avulla -lakimuutos on eduskunnassa edelleen kesken ja siihen liittyvä alueille asetettu sopeuttamistavoite peruttiin. Tähän liittyvä talousarviomuutos tehdään myöhemmin kuluvaan vuoden aikana; tulossennusteissa muutoksen vaikutus on kuitenkin jo huomioitu.

Kumulatiivinen toimintakulujen kasvu edellisvuoteen verrattuna on maaliskuussa 0,9 %. Alkuvuoden toimintakuluissa ei vielä ole mukana kaikki toimitilojen vuokratustannukset eivätkä myöskään kaikki alkuvuoden aikana tehdyt lisäpanostukset lakisääteisyysparantamiseksi, joten toimintakulujen todellinen kasvu on suurempi. Tämä on kuitenkin huomioitu tulossennusteissa. Tässä vaiheessa toimintakulujen arvioidaan ylittävän talousarvion vajaalla 16 milj. eurolla (3,6 %). Tällä hetkellä koko hyvinvointialueen talousarvion ylityspaineet tulevat yksinomaan sosiaalipalvelujen toimialueelta, jossa on kaikkiaan yli 26 milj. euron talousarvion ylitysuhka. Muiden toimialueiden talousarvioiden alitukset (n. 10 milj. euroa) eivät riitä kompensoimaan sosiaalipalvelujen taloushaasteita.

Kun tiedossa olevat arviot sekä tulo- että menupuolen merkittävimmistä tekijöistä huomioidaan, hyvinvointialueen tulossennusteen arvioidaan olevan 2,5 milj. euroa edelliskuukautta heikompi, mikä tarkoittaisi 4,5 milj. euron ylijäämäistä tulosta. Hyvinvointialuejohtaja on aluehallituksen ohjeistamana määrännyt edelliskuukauden tulossennusteen perusteella toimialueet etsimään vähintään 10 milj. euron edestä lisätoimenpiteitä talousarviossa pysymiseksi. Näistä lisätoimenpiteistä tulossennusteissa on huomioitu 1,5 milj. euroa, joiden toteutumista toimialueet pitävät varmoina. Tällä hetkellä siten jo toteutuksessa olevat, mutta ei valmiiden lisätoimenpiteiden osuus on 8,5 milj. euroa. Heikentynyt tulossennuste vaatii edelleen uusien lisätoimenpiteiden etsimistä 4,0 milj. euron edestä, jotta talousarvion toteutuminen mahdollistuu. Uusista lisätoimenpiteistä ja niiden kohdentamisesta toimialueille käydään tarkentavaa keskustelua aluehallituksen ohjauksessa.

Nykyisen lainsäädännön mukaisesti Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen talouden sopeuttaminen kumulatiivisen alijäämän kattamiseksi vuoden 2026 loppuun mennessä on mahdoton toteuttaa ilman sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen lakisääteisen järjestämistehtävän merkittävää vaarantumista. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen rahoitus ei ole ollut, pääasiassa siirtymätasausvähennyksen vuoksi, lähtökohtaisesti riittävää vuosina 2023–2026. Parhaillaan on valmistelussa hyvinvointialuelain väliaikainen muuttaminen, jonka mukaan jotkut hyvinvointialueet voisivat saada lisäaikaa alijäämiensä kattamiseen vuoden 2029 loppuun asti. Määräaikaa voitaisiin pidentää harkinnanvaraisesti alueen hakemuksesta, jos lisäajan saaminen on alueelle välttämätöntä ja alueella on realistiset mahdollisuudet kattaa alijäämät lisäajan turvin. Hakemuksessa edellytetään, että alueella on aluevaltuuston hyväksymä alijäämien kattamissuunnitelma haetulle lisäajalle. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on taseeseen kertynyttä alijäämää yhteensä noin 58 milj. euroa, minkä vuoksi lisäajan hakeminen ja saaminen on välttämätöntä palvelujen lakisääteisen järjestämistehtävän toteutumiseksi

ja talouslainsäädännön noudattamiseksi. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Hyvinvointialueet ovat tehneet nykyiset taloussuunnitelmansa ja talouden sopeuttamisohjelmansa voimassa olevien valtion painelaskelmien mukaisesti. Parhailtaan eduskunnan käsittelyssä oleva rahoituslain III-vaiheessa esitetyt rahoituslain heikennykset vaikuttavat merkittävästi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen talouden sopeuttamissuunnitelmiin ja kykyyn kattaa alijäämät ilman lakisääteisten palvelujen vaarantumista.

Valtioneuvosto päätti yleisistunnossa 12.3.2026 muuttaa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen vuoden 2026 lainanottovaltuutta 115,3 milj. euroon. Aikaisempi lainanottovaltuus oli 76,3 milj. euroa, joten lisälainanottovaltuuden suuruus on 39 milj. euroa. Lisälainanottovaltuus on haettu strategisesti merkittävien ja taloudellisesti kannattavien kiinteistöjärjestelyjen toteuttamiseksi.

Vuoden 2026 investointien kokonaissumma sisältäen investointeja vastaavat sopimukset on 96,4 milj. euroa, josta vuoden 2023 lainanottovaltuudella toteutetaan 13,6 milj. euroa, vuoden 2024 lainanottovaltuudella 22,2 milj. euroa ja vuoden 2026 lainanottovaltuudella 61,1 milj. euroa. Investointien toteuma tammimaaliskuussa on 55,1 % (49,8 milj. euroa). Rakennusinvestoinneista on toteutunut 71,2 % (48,3 milj. euroa). Laite- ja kalustoinvestointien toteuma on 5,8 % (0,8 milj. euroa). ICT-investointien toteuma on 4,2 % (0,1 milj. euroa) ja asiakas- ja potilastietojärjestelmähankkeen toteuma laajakantoisissa investoinneissa on 9,5 % (0,7 milj. euroa).

Rakennusinvestointien toteuma sisältää Joensuun kaupungin kanssa tammikuussa tehdyn 44,5 milj. euron kiinteistökaupan. Kauppaan sisältyi Siilaisen terveysasema- ja ravintokeskusrakennukset, Joensuun paloasema ja Pekkalan pelastusasema.

Henkilöstömäärän kasvu on pysähtynyt ja kääntynyt laskuun ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. Vuoteen 2024 verrattuna henkilöstömäärä on vähentynyt 2,5 %. Henkilöstömäärän lasku selittyy osittain ikääntyneiden toimialueen mitoituksen muutoksella 1.1.2025 alkaen. Osittain määrän väheneminen on tavoitteellisen toiminnan tulosta eli seurausta vuoden 2025 aikana toteutetuista säästötoimenpiteistä. Työkykyperäisten poissaolopäivien määrä on vähentynyt 507 päivää (1,2 %) vuoteen 2025 verrattuna. Suotuisaan kehitykseen vaikuttaa yli 30 päivää kestäneiden poissaolojaksojen osalta tehty tiivis sisäinen prosessinvarmistus ja aktiivinen tuki työkykyjohtamiseen.

Osavuosisikatsauksissa raportoidaan myös tuottavuusohjelman toteutumisesta. Tuottavuusohjelma sisältää merkittävimmät palvelukokonaisuudet (lisäpanostukset) lakisääteisyyden turvaamiseksi, rakenteelliset muutokset (toiminnan uudistaminen) ja talouden sopeuttamisohjelman (säästöt). Tuottavuusohjelmalla ja strategisilla kehittämishankkeilla vastataan ministeriöiden hyvinvointialueelle asettamiin toimenpidesuosituksiin ja alueelle myönnetyn lisärahoituksen ehtoihin.

Lisärahoitusneuvotteluissa todettujen palvelupuutteiden korjaaminen ja palvelujen lakisääteisyysparantaminen on käynnistynyt suunnitellusti. Lisäpanostuksista aiheutuneet toimintakulut eivät alkuvuoden aikana ole täysimääräisesti realisoituneet, mutta niiden toteutuminen on huomioitu talousennusteessa.

Terveyspalvelujen toimialueella erikoissairaanhoidon jonoja on purettu kaikilla sovitulla tavoilla 1.1.2026 alkaen. Virka-aikaista työtä on tehostettu, lisätöitä on tehty ja palveluita on ostettu muilta hyvinvointialueilta ja myös yksityisiltä toimijoilta. Ensimmäisenä tavoitteena on saada jonot mahdollisimman lyhyiksi 30.4.2026 mennessä, jolloin LVV:n asettama määräpäivä täyttyy. Valvira on viime vuonna asettanut 2 milj. euron uhkasakon kyseiselle päivämäärälle, jolloin jonot pitäisi olla lakisääteisessä tilassa. Tällä hetkellä näyttää siltä, että tavoitteeseen ei aivan päästä vaan noin 500 potilasta odottaa edelleen hoitoon pääsyä yli puoli vuotta. Jonojen purkua jatketaan niin, että leikkausjonot ovat pysyvästi hallinnassa viimeistään vuoden 2027 aikana.

Sosiaalipalvelujen toimialueella ikääntyneiden asumisessa yli 90 päivää odottaneiden määrä pysynyt ennallaan noin 120 asiakkaassa edelliseen kuukauteen nähden. Ikääntyneiden palvelutarve kasvaa nopeammin, kuin siihen käytävissä olevat resurssit. Lääkkäiden henkilöiden palvelutarpeen arvioinnissa on jossain määrin viivettä. Henkilöstön rekrytoinnit ovat käynnistyneet alkuvuodesta. Lastensuojelun sijaishuollossa laitoshoidon asiakasmäärät ovat kasvaneet palvelutarpeen ollessa suurempaa kuin helmikuussa. Työikäisten omana toimintana annetun asumisen ohjauksen asiakasmäärä on kasvanut huomattavasti. Myös raskaan ostopalvelun määrä on ollut kasvava. Suhdeluku näiden välillä on kuitenkin kehittynyt tavoiteltuun suuntaan. Työikäisten ja perhepalvelujen suunnitellut rekrytoinnit ennaltaehkäiseviin palveluihin on toteutunut.

Pelastustoimessa valvontasuunnitelman mukaiset palotarkastukset ovat edenneet suunnitelman mukaisesti. Siviilivalmiusyksikköön on valittu kaksi määräaikaista valmiussuunnittelijaa, heidän osaltaan on turvallisuusselvitysprosessi käynnistetty ja viranhoidomääräykset tehdään turvallisuusselvitysten valmistuttua. Pelastustoiminnan ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on asetetun tavoitteen mukainen, pelastustoiminnan aikatavoite ei ole saatavilla ohjelmateknisten syiden takia.

Kuluvan vuoden tavoiteasetannassa onnistuminen edellyttää muutosjohtamista ja rakenteellisia uudistuksia tuottavuuden parantamiseksi.

Asian liitteinä OVK1/2026 sekä laadunhallinnan ja omavalvonnan neljännesvuosiraportti Q1/2026.